

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Шарифзода Таҳмина дар мавзун “Шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.-Педагогика, 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст.

Автореферати диссертатсияи Шарифзода Таҳмина, ки дар мавзун “Шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ” таҳия шудааст, мазмун, моҳият, ҳадаф, вазифаҳо ва натиҷаҳои асосии таҳқиқотро ба таври мухтасар ва мантиқӣ инъикос менамояд. Ҳамчунин, автореферат мухтавои асосии таҳқиқот, наwgонии илмӣ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда ва натиҷаҳои илмӣ бадастомада тариқи фишурда фаро гирифтааст.

Мавзун таҳқиқотии диссертатсия яке аз масоили муҳимми таълиму тарбия маҳсуб меёбад. Зеро рушди тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ тавассуди супоришҳои лоиҳавӣ дар шароити имрӯза, ки илму техника ва технология ба таври мунтазам ва суръатнок инкишоф меёбад, хеле зарур аст. Маҳз дар давраи таҳсил дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ дар хонандагон салоҳиятҳои техникӣ ташаккул ва рушд дода мешаванд, ки ин минбаъд барои ноилшавӣ ба муваффақияту комёбиҳо дар зиндагиву фаъолияти оянда замина мегузорад.

Дар автореферат маълумотҳои назариявӣю методӣ ва таҳлилию омории таҳқиқот дар шакли нақша, ҷадвал ва диаграмма ҷой дода шудааст, ки масъалаҳои тафаккури техникӣ, равандҳои маърифатӣ, тарҳрезии объектҳои техникӣ, қобилияти ҳалли супоришҳои лоиҳавиро дар бар мегирад.

Аз ҷониби таҳқиқгар ҷанбаҳои назарияи педагогӣ вобаста ба мавзун таҳқиқот нисбати муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва макотиби олий таҳлил карда шудааст. Ҳамчунин, бо мақсади дар хонандагон рушд додани донишҳои физикӣ, ташаккул ва такмил додани тафаккури техникӣ равишҳои гуногуни истифодаи супоришҳои лоиҳавӣ дар системаи маориф аз тарафи олимони соҳа омӯхта шудаанд.

Раванди ташаккули тафаккури техникии хонандагони синни хурди мактабӣ дар асоси истифодаи техникаи роботи таълимӣ истифодаи супоришҳои лоиҳавиро талаб мекунад. Аз ин лиҳоз, барои дар шакли таълими муттасили муҳандисӣ шуруъ аз синфҳои якуми муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ба ташаккули тафаккури техникӣ таваҷҷуҳ зоҳир намудан муҳим мебошад.

Бинобар ин, диссертатсияи Шарифзода Тахмина дар мавзуи зикргашта ба яке аз масъалаҳои мубрами илми педагогӣ бахшида шудааст. Амалӣ намудани таҳлили илмӣ-педагогии мафҳуми «тафаккури техникӣ», коркарди амсилаи педагогии ташаккули тафаккури техникийи хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар раванди таълими фанҳои табиатшиносӣ ва технология тибқи муносибати салоҳиятнокӣ ба роҳ монда мешавад, барои фаъолнокию эҷодкорию хонандагони хурдсол мусоидат мекунад. Коркарди методикаи ташаккули тафаккури техникийи хонандагони синфҳои ибтидоӣ тавассути супоришҳои лоиҳавӣ вазифаҳои асосии таҳқиқот қарор гирифтааст.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб, 6 зербоб, ҳулосаи боби якум, дуюм, сеюм, ҳулосаи умумӣ, феҳристи адабиёт ва феҳристи интишороти илмӣ муаллиф таркиб ёфта, муаллиф барои исботи натиҷаҳои ба дастоварда аз ҷадвалу диаграммаҳо истифода намудааст.

Дар муқаддима муҳимияти масъалаи мавриди таҳқиқ қарор ёфта, дараҷаи омӯзиши мавзӯ, методологияи таҳқиқ дар сатҳи баланди илмӣ арзёбӣ гардидааст. Ҳамчунин, дар муқаддимаи диссертатсия мубрамии мавзуи таҳқиқот пешниҳод карда шуда, объект, предмети он муайян ва ҳадафу вазифаҳо барои ноил шудан ба онҳо бояд ҳал карда шаванд, баён карда шудааст. Илова бар ин, муаллиф дар муқаддимаи рисола фарзияи таҳқиқот, асосҳои назариявӣ ва методологияи қори илмӣ дар пешистодаро мураттаб сохта, пойгоҳи озмоиши онро муайян кардааст, сарчашмаҳои илмиро оид ба мавзӯ таҳқиқ намуда, мазмунӣ онро аз нигоҳи навгонии илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ тавсиф намудааст ва маҷмуи муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшударо тартиб додааст.

Боби якуми диссертатсия **“Асосҳои назариявии ташаккули тафаккури техникийи хонандагони синфҳои ибтидоӣ тавассути супоришҳои лоиҳавӣ”** номгузорӣ шудааст, ки дар он натиҷаҳои қори назариявӣ ва таҳлили муаллифи рисола дар бар гирифта, ба самти омӯзиши мафҳумҳои асосӣ, таҳқиқи вазъи ташаккули тафаккури техникӣ ва рушди хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар асоси ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ дар илми педагогика равона гардидааст.

Аз таҳқиқоти илмӣ дар соҳаи ташаккул ва инкишофи тафаккури техникийи хонандагони синфҳои ибтидоӣ бармеояд, ки дониш ва мавқеи ҷаҳонбинии барои ин зарурро хонандагони ин синну сол бояд дар сатҳи тасаввурот, ки маҳсули коркарди иттилооти гуногун ва сохтори воқеият мебошанд, аз худ кунанд.

Муаллифи рисолаи илмӣ дар асоси таҳлили амалияи таълимии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои таҳсилоти иловагии хонандагон ҳулоса намудааст, ки ташаккули ҷаҳонбинии илмӣ, тафаккури

техникӣ, тасаввурот оид ба раванди маърифат, тарҳрезии объектҳои техникӣ, азхудкунии таҷрибаи дахлдор дар хонандагони хурдсол асосан дар давоми машғулиятҳо аз фанҳои «Технология» ва «Олами атрофи мо» сурат мегирад.

Корҳои таҳлилӣ ба муаллиф имконият додааст, ки ихтилофотҳои муаммои баррасишавандаро коркард намояд. Ин ҳолатҳо аҳаммияти мавзуи рисолаи мазкурро нишон медиҳанд, ки мақсади он ҷустуҷӯи равишҳои умумӣ барои татбиқи самти фаъолияти педагогӣ мебошад.

Дар боби дууми таҳқиқоти диссертатсионӣ – **“Шароитҳои педагогии ташаккули тафаккури техникий хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ ва тавсифи марҳилаҳои ташкили таҳқиқоти озмоишии он”** - муаллиф шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникий хонандагони синфҳои ибтидоиро бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ таҳия намуда, усул ва марҳилаҳои ташкили таҳқиқоти озмоишии ин шароитҳоро тавсифу баррасӣ намудааст.

Бо мақсади ташаккули тафаккури техникӣ ва конструкторӣ дар хонандагони хурдсол, таҳқиқгар маҷмӯи махсусро мураттаб ва истифода намудааст, ки аз видеоҳо, презентатсияҳо, супоришҳо, инфографикаҳо, майдони тамрин ва вазифаҳои ташхисӣ иборат аст. Ин маҷмӯъ ба хонандагони хурдсол имкон медиҳад, ки кори роботҳоро бубинанд, мушкilotи техникиро дарк кунанд, тафаккури худро рушд диҳанд ва дар кори конструкторӣ малака ҳосил кунанд.

Дар боби мазкур, фаъолияти лоиҳавии хонандагони синфҳои ибтидоӣ ҳамчун соддатарин модели таълими муҳандисӣ дар асоси супоришҳои лоиҳавӣ нишон дода шудааст. Таҳқиқгар амсилаи низоми методии худро таҳия кардааст, ки татбиқи он рушди тафаккури техникий хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавиро таъмин хоҳад намуд. Амсилаи мазкур дар расми 1-и автореферати диссертатсия ба таври ангоравӣ нишон дода шудааст, ки он на танҳо барои муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, балки барои муассисаҳои таҳсилоти иловагии кӯдакон низ мувофиқ аст.

Муаллифи рисола ба таври алоҳида, дар барномаи истифодаи супоришҳои лоиҳавӣ барои мақсадҳои таълимӣ амалҳоеро қайд кардааст, ки дар марҳилаи эҷоди ғояи амсилаи робот дохил мешаванд ва татбиқи онҳо истифодаи усулҳои тафаккури техникиро талаб мекунад.

Натиҷаҳои барномаи ташаккули тафаккури техникӣ дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ нишон медиҳанд, ки ин усул ба ташаккули салоҳиятҳои техникӣ, рушди тафаккури эҷодӣ ва тарбияи муносибати огоҳона ба интиҳоби касб мусоидат мекунад.

Таҳқиқот ошкор сохт, ки дарёфти маҳсулоти ниҳой, ки дар шакли

сохтани як дастгоҳи амалӣ ё модели коршоям ифода меёбад, натиҷаи раванди омӯзиш буда, ба хонандагони синфҳои ибтидоӣ имкон медиҳад, ки муваффақияти худро дарк намуда, ба омӯзиши минбаъдаи соҳаҳои техникӣ ҳавасманд шаванд. Ҳамчунин, дар ин боби таҳқиқот асоси тахминии раванди ташаккул ва рушди тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ баррасӣ гардидааст, ки дар он тасаввуроти гуногун дар бораи роботҳо ва вазифаҳои онҳо, дониш ва конструксиясозӣ дохил карда шудаанд.

Дар боби сеюм – **“Корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба санҷиши шароитҳои педагогӣ ташаккули асосҳои тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ”** - раванди татбиқи ғояҳои дар системаҳои таҳқиқотӣ таҳияшуда ва амалигардонии ташаккули тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар рафти аз худ кардани фаъолияти тарҳрезӣ ҳангоми сохтани роботи борбардор ба воситаи методикаи муаллиф тавсиф карда шудааст.

Муаллиф аз рӯи мундариҷаи ин боб қорбарӣ намуда, методологияи пешниҳодшудаи рушди тафаккури техникӣ кӯдаконро дар раванди таълим тавассути иҷрои корҳои тарҳрезӣ ва ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ аз ҷиҳати назариявӣ асоснок кардааст.

Дар маҷмӯъ аз мутолиаи фишурдаи рисола метавон ба ин натиҷа расид, ки муаллиф муҳимтарин масъалаҳои таҳсилоти муосир, дарёфт ва рушди тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ, методикаи амалисозии технологияҳои махсуси педагогӣ вобаста ба ташаккули тафаккури техникӣ хонандагони хурдсолро ба миён гузошта, мавриди ҳалли баррасӣ қарор додааст. Навгониҳои диссертатсия дар пешниҳод ва тавсияҳои муаллиф ба таври мукамал арзёбӣ шуда, барои омӯзиши мавзӯю масъалаҳои мубрами илми педагогика ба хусус, қорбасти методҳои самарабахши таълими ибтидоӣ дар рушди тафаккури техникӣ хонандагони хурдсол нақши муассир хоҳад гузошт.

Хулосаҳои илмӣ муаллиф барои рӯи қор омадани таҳқиқотҳои минбаъда дар самти масъалаҳои рушди тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ аҳаммияти махсус доранд.

Ҳамин тариқ, дар автореферат муқаддима, бобҳои диссертатсия мухтасаран оварда шуда, нуқтаи назари худро муаллиф дар хулосаҳо иброз дошта, тавсияҳо пешниҳод намудааст.

Диссертатсия қори анҷомёфтаи илмӣ таҳассусӣ дар мавзӯи мубрам мебошад. Натиҷаҳои нави илмӣ, ки диссертант ба даст овардааст, барои илм ва амалияи педагогӣ дар шароити навосозии таҳсилот дар ҷумҳурии аҳаммияти назаррас доранд. Хулосаву тавсияҳои диссертант ба таври қофӣ асоснок мебошанд.

Автореферати диссертатсияи Шарифзода Таҳмина дар мавзуи “Шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот таҳия гардидааст, аз ҷиҳати ҳаҷм, арзишҳои назарӣ ва амалӣ ба талаботи меъёрҳои КОА–и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.-Педагогика, 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот сазовор мебошад.

Муқарриз:

номзади илмҳои педагогӣ,
дотсенти кафедраи забонҳои хориҷии

Донишқадаи иқтисод ва савдои
Донишгоҳи давлатии тиҷорати
Тоҷикистон дар ш. Хучанд

Маълумот барои тамос:

Шаҳри Хучанд, кӯчаи Р.Эгамбердиев, 14. тел: 92-770-0774;

почтаи электронӣ: matlubakhon1982@gmail.com

**Калонова Матлуба
Якубовна**

Имзои дотсенти кафедраи забонҳои
хориҷии Донишқадаи иқтисод ва савдои

Донишгоҳи давлатии тиҷорати

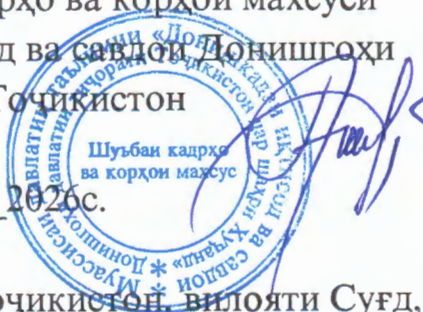
Тоҷикистон дар шаҳри Хучанд **М. Я.Калоноваро**
тасдиқ менамоям.

Мудири шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишқадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи
давлатии тиҷорати Тоҷикистон

дар шаҳри Хучанд

“ 15 ” 10 . 2026с.

**Усмонзода Шаҳзод
Усмон**

Суроға:

735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, вилояти Суғд, ш. Хучанд,

хиёбони И. Сомонӣ-169, www.iet.tj

E-mail: info@iet.tj, тел: 83422 6-03-21